

Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta

Katedra germanistiky

Posudek diplomové práce

Téma: Austriazismen im Werk von Christine Nöstlinger und ihre Stellung in der österreichischen Umgangssprache der Gegenwart

Autor: Bc. Zuzana Hambálková

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Dalibor Zeman, Ph.D.

Oponent: Thomas Maria Haupenthal, M.A.

Datum odevzdání práce: duben 2014

Bc. Zuzana Hambálková ve své diplomové práci zpracovává velmi aktuální téma z oblasti lingvistiky. Zabývá se problematikou lexikálních austriacizmů na základě vlastního výzkumu.

Předložená diplomová práce o rozsahu 95 stran je psána v němčině. Práce má logickou strukturu, je členěna do dvou hlavních kapitol (Der theoretische Teil, Der praktische Teil). K textu je připojen úvod a závěr, seznam použité sekundární literatury, anotační karta a příloha.

Ve své práci se autorka neomezila pouze na rakouská specifika v díle Christine Nöstlinger a postavení rakouských lexikálních jednotek v rakouské hovorové němčině, ale vhodným způsobem nejprve čtenáře uvádí do lingvistické problematiky.

V teoretickém úvodu práce prezentuje správně teoretická východiska potřebná pro praktický výzkum. Zabývá se definicí pojmu *Österreichisches Deutsch*, *Austriazismus*, *nationale Varietät* apod.

V následující kapitole posluchačka vhodně propojuje teoretické úvahy se současným bádáním. Rakouskou němčinu chápe – opírajíc se o seriózní vědeckou literaturu (Peter von Polenz, Michael Clyne, Peter Wiesinger) – jako samostatnou varietu pluricentrické němčiny, která má svá specifika na všech jazykových rovinách, ale za současného stavu by nebylo adekvátní jí přisuzovat status samostatného jazyka. V současné době se v Rakousku standardní němčina užívá především v psané komunikaci. Nebrání se užívání rakouských výrazů, které podle Petera Wiesingera tvoří asi 1,8% slovní zásoby. Na rozdíl od poměrů švýcarských, zaujímá standardní němčina v Rakousku významné postavení.

Kapitola *Die Gliederung der Austriazismen in Gruppen (nach Peter Wiesinger)* katalogizuje relevantní okruhy slovní zásoby, které jsou typické pro rakouskou standardní němčinu a které se stále častěji prosazují v kodifikovaných mluvnících a slovnících. Jedná se o: 1. slovní zásobu bavorsko-rakouskou, 2. slovní zásobu jihoněmeckou, 3. slovní zásobu východorakouskou, 4. slovní zásobu celorakouskou, 5. slovní zásobu regionální. Vhodně uvádí do kontextu model německého lingvisty Ulricha Ammona. Pro doplnění lze autorce doporučit jednak aktuální sociolingvistické projekty U. Ammona (2010, 2011), jednak již v roce 2004 vydaný slovník *Variantenwörterbuch des Deutschen*, neboť lexikografická literatura k tomuto tématu je jinak velmi omezená. Ammon přizval ke spolupráci třináct dalších lingvistů z jednotlivých oblastí Rakouska, Švýcarska a Německa, a zpracoval tak regionálně diferencovanou slovní zásobu celé německy mluvící oblasti. Zohlednění tohoto díla by práci Zuzany Hambálkové jistě obohatilo.

Poměrně rozsáhlá kapitola *Zur Sprachpolitik in Österreich (nach Peter Wiesinger)* je věnována rakouské jazykové varietě a vstupu Rakouska do Evropské unie, resp. situaci před vstupem Rakouska do EU, kdy si odborná obec v Rakousku začala klást otázku, jaké bude postavení rakouské němčiny jakožto jedné z variet pluricentrické němčiny. Docházelo zejména ke snahám o standardizaci rakouských variant na rovině lexikální vedle vnitrooblastní normy, a to nejen v Rakousku, ale především v zemích Evropské unie. Výsledkem těchto snah je vznik tzv. Protokolu č. 10, který je obsažen v aktech Evropské unie. Posluchačka se zde správně zamýšlí nad smyslem redukce rakouské němčiny na pouhých 23 slov.

Následující kapitola přináší výsledky výzkumu austriacizmů v rovině lexikální v současné rakouské beletristické literatuře, přičemž zde autorka důsledně cituje studie prof. Wiesingera.

Poslední kapitola teoretické části je věnována historickému vývoji spisovného jazyka v Rakousku. Autorka se vrací zejména do 18. století, představuje významné jazykové změny a s nimi spojená jména Johann Balthasar von Antesperg, Georg Lizel, Johann Christoph Gottsched a další.

V praktické části posluchačka sleduje nejprve výskyt austriacizmů v románu *Maikäfer flieg!* od rakouské autorky Christine Nöstlinger. Všech 53 excerpovaných lexikálních jednotek je podrobně analyzováno ve slovníku austriacizmů od Jakoba Ebnera.

Za velmi přínosnou považují následující kapitolu, ve které se autorka věnuje výsledkům dotazníkového šetření a jejich interpretaci. Dotazník byl vytvořen a administrován 108 respondentům prostřednictvím internetové aplikace *Survio*. Respondenty výzkumu byli Rakušané. Studentka u nich sledovala čtyři primární nezávislé proměnné: pohlaví (31 mužů, 77 žen), věk, region původu, vzdělání. Při výzkumu brala v potaz také další jevy jako např. profese respondentů. Dotazníkové šetření potvrdilo poměrně silnou korelaci mezi jazykovou situací v Rakousku vycházející z jejího historického základu a mírou integrace a užíváním lexikálních variant v rakouském prostředí. Praktická část práce je vhodně doplněna přílohami ilustračního charakteru.

Po formální a jazykové stránce se v předložené diplomové práci nevyskytují závažnější nedostatky: jedná se o drobné stylistické nepřesnosti v německém textu a chyby v interpunkci (str. 84, 85, 86).

Celkové hodnocení diplomové práce:

Diplomová práce je solidním popisem jazykové variantnosti v Rakousku z perspektivy varianční sociolingvistiky. Pozitivně je třeba hodnotit užitou metodu a výběr a počet respondentů. Prezentované výsledky by bylo možné ještě ověřit na dalších lexikálních, slovtvorných a morfologických proměnných, resp. na dalších sociálních skupinách respondentů. Praktická část je přínosná pro další bádání. Oceňuji, že autorka při zpracování jednotlivých studií zejména v teoretické části prokazuje schopnost korektní reprodukce textu a propojování poznatků do logického celku.

Celkově hodnotím předloženou diplomovou práci jako velmi zdařilou a doporučuji ji k obhajobě.

Při obhajobě by se měla studentka vyjádřit k následující otázce:

Byl prokázán významný vztah mezi užíváním vybraných lexémů a regionem původu či pohlavím mluvčího?

V Praze dne 12. května 2014

PhDr. Dalibor Zeman, Ph.D.